

این متن از سایت دانشنامه حوزوی "ویکی فقه" اخذ شده است.
برای آشنایی و استفاده بیشتر به نشانی www.wikifeqh.ir مراجعه فرمایید.

استبداد فرعون (قرآن)

از مصادیق [استبدادگران](#) که در [آیات قرآن](#) به آن اشاره شده، «فرعون» هستند.

فهرست مندرجات

- ۱ - مستبد بودن فرعون
- ۲ - آثار استبداد فرعون
  - ۲.۱ - سلب آزادی دینی
  - ۲.۲ - آزار و اذیت
  - ۲.۳ - خفقان
  - ۲.۴ - مانع ایمان فرنگی
- ۳ - استبداد با حضرت موسی
  - ۳.۱ - مصادیق رفتار مستبدانه
  - ۳.۲ - ترس از استبداد فرعون
- ۴ - پانویس
- ۵ - منبع

مستبد بودن فرعون

فرعون، حاکمی مستبد و خودکامه:

۱. «قَالَ فِرْعَوْنُ أَنَّمَنِّي بِقَوْلِ أَنْ لَكُمُ الْإِنْفِصَالُ فِي الْمَدِينَةِ لِيُخْرِجُوا مِنهَا أَهْلَهَا ... لِأَقْطَعُ أَيْدِيَكُمْ وَأُجْلِبُكُمْ مِنْ جِلْبَابِكُمْ ثُمَّ لَأَصْلَبَنَّكُمْ أَجْمَعِينَ • وَمَا تَتَّقُمُ مِنَّا إِلَّا أَنْ أَمْنًا بِآيَاتِ رَبِّنَا ... وَقَالَ الْمَلَأُ مِنْ قَوْمِ فِرْعَوْنَ أَتَنْتَرُونَ مُوسَىٰ وَقَوْمَهُ لِيُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ وَيَذَرَكَ وَالْهَيْكَلُ قَالَ سَتَقْبَلُونَ أَتْنَاءَهُمْ وَنَسْتَحْيِي نِسَاءَهُمْ وَإِنَّا فَوْقَهُمْ قَاهِرُونَ؛

[۱] [اعراف/سوره ۷، آیه ۱۲۳.](#)

[۲] [اعراف/سوره ۷، آیه ۱۲۴.](#)

[۳] [اعراف/سوره ۷، آیه ۱۲۶.](#)

[۴] [اعراف/سوره ۷، آیه ۱۲۷.](#)

فرعون گفت: آیا پیش از آنکه به شما اجازه دهم، به او ایمان آوردید؟! حتماً این نیرنگ و توطئه‌ای است که در این شهر و دیار به کار گرفته‌اید، تا اهلس را از آن بیرون کنید؛ ... سوگند می‌خورم که دستها و پایهای شما را بطور مخالف یکی از راست و دیگری از چپ قطع می‌کنم؛ سپس همگی را به دار می‌آویزم! انتقام تو از ما، تنها بخاطر این است که ما به آیات پروردگار خویش - هنگامی که به سراغ ما آمد- ایمان آوردیم. ... و اشراف قوم فرعون به او گفتند: آیا موسی و قومش را رها می‌کنی که در زمین [فساد](#) کنند، و تو و خدایانت را رها سازد؟! گفت: بزودی پسرانشان را می‌کشیم، و زنانشان را برای خدمت کاری زنده نگه می‌داریم؛ و ما بر آنها کاملاً مسلطیم»

۲. «ادْهَبَا إِلَىٰ فِرْعَوْنَ إِنَّهُ طَغَىٰ • قَالَا رَبَّنَا إِنَّنَا نَخَافُ أَنْ يُفْرِطَ عَلَيْنَا أَوْ أَنْ يَطْغَىٰ؛

[۵] [طه/سوره ۲۰، آیه ۴۳.](#)

[۶] [طه/سوره ۲۰، آیه ۴۵.](#)

به سوی فرعون بروید؛ که او طغیان کرده است. موسی و هارون گفتند: پروردگارا! از این می‌ترسیم که به ما مهلت ندهد یا طغیان کند (و نپذیرد)؛» [طغیان](#) و نیز نکر ترس موسی و [هارون](#) علیهماالسلام از فرعون، نشان از خودکامگی فرعون دارد.

۳. «قَالَ أَنَّمَنِّي لَهُ قَوْلِ أَنْ لَكُمُ الْإِنْفِصَالُ فِي الْمَدِينَةِ لِيُخْرِجُوا مِنهَا أَهْلَهَا ... لِأَقْطَعُ أَيْدِيَكُمْ وَأُجْلِبُكُمْ مِنْ جِلْبَابِكُمْ ثُمَّ لَأَصْلَبَنَّكُمْ أَجْمَعِينَ • قَالُوا لَنْ نُؤْتِيكَ عَلَىٰ مَا جَاءَنَا مِنَ الْبَيِّنَاتِ وَالَّذِي فَطَرَنَا ...؛

[۷] [طه/سوره ۲۰، آیه ۷۱.](#)

[۸] [طه/سوره ۲۰، آیه ۷۲.](#)

فرعون گفت: پیش از آنکه به شما اجازه دهم به او ایمان آوردید؟! به طور مسلم او بزرگ شمامست که به شما سحر آموخته است؛ به یقین دستها و پایانتان را بطور مخالف قطع می‌کنم؛ و شما را از تنه‌های نخل به دار می‌آویزم؛ و خواهید دانست مجازات کدام يك از ما شدیدتر و پایدارتر است! گفتند: سوگند به آن کسی که ما را آفریده، هرگز تو را بر دلایل روشنی که برای ما آمده، ترجیح نخواهیم داد...»

۴. «قَالَ لَنْ اتَّخَذْتُ إِلَٰهَا غَيْرِي لِأَجْعَلَنَّكَ مِنَ الْمَسْجُونِينَ؛

[۹] [شعراء/سوره ۲۶، آیه ۲۹.](#)

فرعون خشمگین شد و گفت: اگر معبودی غیر از من برگزینی، مسلماً تو را از زندانیان قرار خواهیم داد!»

۵. «قَالَ أَنَّمَنِّي لَهُ قَوْلِ أَنْ لَكُمُ الْإِنْفِصَالُ فِي الْمَدِينَةِ لِيُخْرِجُوا مِنهَا أَهْلَهَا ... لِأَقْطَعُ أَيْدِيَكُمْ وَأُجْلِبُكُمْ مِنْ جِلْبَابِكُمْ ثُمَّ لَأَصْلَبَنَّكُمْ أَجْمَعِينَ؛

[۱۰] [شعراء/سوره ۲۶، آیه ۴۹.](#)

فرعون گفت: آیا پیش از این که به شما اجازه دهم به او ایمان آوردید؟! به یقین او بزرگ و استاد شماس است که به شما سحر آموخته (و این يك توطئه است)؛ اما بزودی خواهید دانست! دستها و پاهای شما را بعکس یکدیگر دست راست با پای چپ یا به عکس قطع می‌کنم، و همه شما را به دار می‌آویزم!»

۶. «إِنَّ فِرْعَوْنَ عَلَا فِي الْأَرْضِ وَجَعَلَ أَهْلَهَا شِيَعًا يَسْتَضِعُّ طَائِفَةً مِّنْهُمْ يَتَّبِعُ أَبْنَاءَهُمْ وَيَسْتَحْيِي نِسَاءَهُمْ ...»

[\[۱۱\] قصص/سور ۲۸، آیه ۴.](#)

فرعون در زمین برتری‌جویی کرد، و اهل آن را به گروه‌های مختلفی تقسیم نمود؛ گروهی از آنها را به ضعف و ناتوانی می‌کشاند، پسرانشان را سر می‌برد و زنانشان را برای کنیزی و خدمت زنده نگه می‌داشت...»

۷. «وَوَدَّاهُ فِرْعَوْنُ فِي قَوْمِهِ قَالَ يَا قَوْمِ أَلَيْسَ لِي مُلْكُ مِصْرَ وَهَذِهِ الْأَنْهَارُ تَجْرِي مِن تَحْتِي أَفَلَا تُبْصِرُونَ • فَاسْتَحَفَّ قَوْمَهُ فُلُطَاعُوهُ إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا فَاسِقِينَ؛

[\[۱۲\] زخرف/سور ۴۳، آیه ۵۱.](#)

[\[۱۳\] زخرف/سور ۴۳، آیه ۵۴.](#)

فرعون در میان قوم خود ندا داد و گفت: ای قوم من! آیا حکومت مصر از آن من نیست، و این نهرها تحت فرمان من جریان ندارد؟! آیا نمی‌بینید؟! فرعون قوم خود را سبک شمرد (و فریب داد)، در نتیجه از او اطاعت کردند؛ به یقین آنان قومی فاسق بودند.»

۸. «وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسَىٰ بِآيَاتِنَا وَسُلْطَانٍ مُّبِينٍ • إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَهَامَانَ وَقَارُونَ فَقَالُوا سَاجِدْ كَذَّابٌ • فَلَمَّا جَاءَهُمْ بِالْحَقِّ مِنْ عِنْدِنَا قَالُوا اقْتُلُوا أَبْنَاءَ الَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ وَاسْتَحْيُوا نِسَاءَهُمْ وَمَا كَيْدُ الْكَافِرِينَ إِلَّا فِي ضَلَالٍ • وَقَالَ فِرْعَوْنُ ذُرِّيَّتِي أَقْتُلْ مُوسَىٰ وَلْيَدْعُ رَبَّهُ إِنِّي أَخَافُ أَنْ يُبَدِّلَ دِينَكُمْ أَوْ أَنْ يُظْهِرَ فِي الْأَرْضِ الْفَسَادَ • وَقَالَ مُوسَىٰ إِنِّي عُثْتُ بِرَبِّي وَرَبِّكُمْ مِنْ كُلِّ مُنْكَرٍ لَا يُؤْمِنُ بِيَوْمِ الْحِسَابِ • وَقَالَ رَجُلٌ مُّؤْمِنٌ مِنْ آلِ فِرْعَوْنَ يَكْتُمُ إِيمَانَهُ أَتَقْتُلُونَ رَجُلًا أَنْ يَقُولَ رَبِّيَ اللَّهُ وَقَدْ جَاءَكُمْ بِالْبَيِّنَاتِ مِنْ رَبِّكُمْ وَإِنْ يَكُ صَادِقًا يُصِيبْكُمْ بَعْضُ الَّذِي يَعْتَكِرُ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي مَنْ هُوَ مُسْرِفٌ كَذَّابٌ • يَا قَوْمِ لَكُمْ الْمُلْكُ الْيَوْمَ ظَاهِرِينَ فِي الْأَرْضِ فَمَنْ يَبْصُرْنَا مِنْ بَلَدٍ لَّنَّ جَاءَنَا قَالَ فِرْعَوْنُ مَا أُرِيكُمْ إِلَّا مَا أَرَىٰ وَمَا أَهْدِيكُمْ إِلَّا سَبِيلَ الرَّشَادِ؛

[\[۱۴\] غافر/سور ۴۰، آیت ۲۳ - ۲۹.](#)

ما موسی را با معجزات خود و دلیل روشنی فرستادیم، به سوی فرعون و **هاملان** و **قارون**؛ ولی آنها گفتند: او سلحری بسیار دروغگو است. و هنگامی که حق را از سوی ما برای آنها آورد، گفتند: پسران کسانی را که با موسی ایمان آورده‌اند بکشید و زنانشان را برای خدمت زنده بگذارید. اما نقشه کافران راه به جایی نمی‌برد (و نقش بر آب می‌شود). و فرعون گفت: بگذارید موسی را بکنیم، و او پروردگارش را بخواند (تا نجاتش دهد)! زیرا من می‌ترسم که آیین شما را نگرگون سازد، و یا در این سرزمین فساد برپا کند! موسی گفت: من به پروردگارم و پروردگار شما پناه می‌برم از هر متکبری که به روز حسلب ایمان نمی‌آورد. و مرد مؤمنی از فرعونین که ایمان خود را پنهان می‌داشت گفت: آیا می‌خواهید مردی را به قتل برسانید بخاطر این که می‌گوید: پروردگار من خداوند یگانه است، در حالی که دلایل روشنی از سوی پروردگارتان برای شما آورده است؟! اگر دروغگو باشد، دروغش دامن خویش را خواهد گرفت؛ و اگر راستگو باشد، لاف بعضی از عذابهایی را که وعده می‌دهد به شما خواهد رسید؛ خداوند کسی را که اسرافکار و بسیار دروغگوست هدایت نمی‌کند. ای قوم من! امروز حکومت از آن شماس است و در این سرزمین پیروزید؛ اگر عذاب خدا به سراغ ما آید، چه کسی ما را یاری خواهد کرد؟! فرعون گفت: من جز آنچه را مصلحت می‌بینم به شما ارائه نمی‌دهم، و شما را جز به راه صحیح راهنمایی نمی‌کنم. (دستور، همان قتل موسی است.)»

۹. «أَذْهَبَ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ إِنَّهُ طَغَىٰ • فَقَالَ إِنَّا رَبُّكُمْ الْأَعْلَىٰ؛

[\[۱۵\] ناز عت/سور ۷۹، آیه ۱۷.](#)

[\[۱۶\] ناز عت/سور ۷۹، آیه ۲۴.](#)

به سوی فرعون برو که طغیان کرده است. و گفت: من پروردگار برتر شما هستم.» طغیان و ادعای ربوبیت در سرزمین مصر، از استبداد ای فرعون حکایت می‌کند.

آثار استبداد فرعون

آثار استبداد فرعون عبارتند از:

← سلب آزادی دینی

استبداد فرعون، عامل سلب آزادی مردم در انتخاب دین:

۱. «قَالَ فِرْعَوْنُ أَمَنْتُمْ بِهِ قَبْلَ أَنْ آتَنَّا لَكُمْ بِهَذَا لَعْنٌ هَذَا لَمَكْرٌ مَّكْرُ ثَمُوهٌ فِي الْمَدِينَةِ لِيُخْرِجُوا مِنْهَا أَهْلَهَا فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ • لَأَقْطِعَنَّ آيَاتِكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ مِنْ خِلَافٍ ثُمَّ لَأَصْلَبَنَّكُمْ أَجْمَعِينَ؛

[\[۱۷\] اعراف/سور ۷، آیه ۱۲۲.](#)

[\[۱۸\] اعراف/سور ۷، آیه ۱۲۴.](#)

فرعون گفت: آیا پیش از آن که به شما اجازه دهم، به او ایمان آوردید؟! حتماً این نیرنگ و توطئه‌ای است که در این شهر و دیار به کار گرفته‌اید، تا اهلس را از آن بیرون کنید؛ ولی بزودی نتیجه کار خود را خواهید دانست! سوگند می‌خورم که دستها و پاهای شما را بطور مخالف یکی از راست و دیگری از چپ قطع می‌کنم؛ سپس همگی را به دار می‌آویزم!»

۲. «فَمَا آمَنَ لِمُوسَىٰ إِلَّا ذُرِّيَّةٌ مِنْ قَوْمِهِ عَلَىٰ خَوْفٍ مِنْ فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِمْ أَنْ يَفْتِنَهُمْ وَإِنَّ فِرْعَوْنَ لَعَالٍ فِي الْأَرْضِ ...»

[\[۱۹\] یونس/سور ۱۰، آیه ۸۳.](#)

در آغاز، هیچ کس به موسی ایمان نیاورد، مگر گروهی از فرزندان قوم او؛ آن هم با ترس از فرعون و اطرافیان، مبدا آنها را شکنجه‌کنند؛ زیرا فرعون، برتری‌جویی در زمین داشت...»

۳. «قَالَ أَمَنْتُمْ لَهُ قَبْلَ أَنْ آتَنَّا لَكُمْ بِهَذَا لَعْنٌ هَذَا لَمَكْرٌ مَّكْرُ ثَمُوهٌ فِي الْمَدِينَةِ لِيُخْرِجُوا مِنْهَا أَهْلَهَا فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ • لَأَقْطِعَنَّ آيَاتِكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ مِنْ خِلَافٍ وَأَصْلَبَنَّكُمْ أَجْمَعِينَ؛

[\[۲۰\] طه/سور ۲۰، آیه ۷۱.](#)

فرعون گفت: پیش از آن که به شما اجازه دهم به او ایمان آوردید؟! به طور مسلم او بزرگ شماس است که به شما سحر آموخته است؛ به یقین دستها و پاهایتان را بطور مخالف قطع می‌کنم؛ و شما را از تنه‌های نخل به دار می‌آویزم؛ و خواهید دانست مجازات کدام يك از ما شدیدتر و پایدارتر است!»

۴. «قَالَ أَمَنْتُمْ لَهُ قَبْلَ أَنْ آتَنَّا لَكُمْ بِهَذَا لَعْنٌ هَذَا لَمَكْرٌ مَّكْرُ ثَمُوهٌ فِي الْمَدِينَةِ لِيُخْرِجُوا مِنْهَا أَهْلَهَا فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ • لَأَقْطِعَنَّ آيَاتِكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ مِنْ خِلَافٍ وَأَصْلَبَنَّكُمْ أَجْمَعِينَ؛

[\[۲۱\] شعراء/سور ۲۶، آیه ۴۹.](#)

فرعون گفت: آیا پیش از این که به شما اجازه دهم به او ایمان آوردید؟! به یقین او بزرگ و استاد شماس است که به شما سحر آموخته (و این يك توطئه است)؛ اما بزودی خواهید دانست! دستها و پاهای شما را بعکس یکدیگر دست راست با پای چپ یا به عکس قطع می‌کنم، و همه شما را به دار می‌آویزم!»

← آزار و انیت

استبداد فرعون، عامل شکنجه و قتل و تیدید دیگران:

۱. «...» «قَالَ فِرْعَوْنُ أَمَنْتُمْ بِهِ قَبْلَ أَنْ آتَنَّا لَكُمْ بِهَذَا لَعْنٌ هَذَا لَمَكْرٌ مَّكْرُ ثَمُوهٌ فِي الْمَدِينَةِ لِيُخْرِجُوا مِنْهَا أَهْلَهَا ... • لَأَقْطِعَنَّ آيَاتِكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ مِنْ خِلَافٍ ثُمَّ لَأَصْلَبَنَّكُمْ أَجْمَعِينَ • وَقَالَ الْمَلَأُ مِنْ قَوْمِ فِرْعَوْنَ أَتَنْتَرُونَ مُوسَىٰ وَقَوْمَهُ لِيُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ وَيَذَرَكَ وَالْهَتَكَ قَالَ سَنُقَاتِلُ أَبْنَاءَهُمْ وَنَسْتَحْيِي نِسَاءَهُمْ ...»

[\[۲۲\] اعراف/سور ۷، آیه ۱۲۳.](#)

[\[۲۳\] اعراف/سور ۷، آیه ۱۲۴.](#)

[\[۲۴\] اعراف/سور ۷، آیه ۱۲۷.](#)

فرعون گفت: آیا پیش از آن که به شما اجازه دهم، به او ایمان آوردید؟! حتماً این نیرنگ و توطئه‌ای است که در این شهر و دیار به کار گرفته‌اید، تا اهلس را از آن بیرون کنید؛ ...

سوگند می‌خورم که دستها و پاهای شما را بطور مخالف یکی از راست و دیگری از چپ قطع می‌کنم؛ سپس همگی را به دار می‌آویزم! و اشراف قوم فرعون به او گفتند: آیا موسی و قومش را رها می‌کنی که در زمین فساد کنند، و تو و خدایانت را رها سازد؟! گفت: بزودی پسرانشان را می‌کشیم، و زنانشان را برای خدمت کاری زنده نگه می‌داریم...»
۲. «فَمَا أَمَّنْ لِمُوسَى إِلَّا ذُرِّيَّتَهُ مِنْ قَوْمِهِ عَلَى خَوْفٍ مِّنْ فِرْعَوْنَ وَمَلَأَتْهُمُ أَنْ يَفْتِنَهُمْ وَإِنَّ فِرْعَوْنَ لَعَالٍ فِي الْأَرْضِ ...»

[۲۵] یونس/سور ۱۰، آیه ۸۳.

در آغاز، هیچ کس به موسی ایمان نیاورد، مگر گروهی از فرزندان قوم او؛ آن هم با ترس از فرعون و اطرافیان، مبدا آنها را شکنجه کنند؛ زیرا فرعون، برتری جویی در زمین داشت...»

۳. «قَالَ أَمْنٌ لَهُ قَبْلَ أَنْ أَنْتَنُكُمْ ... فَلَا قَطْعَ أَيْدِيكُمْ وَأَرْجُلِكُمْ مِنْ خِلَافٍ وَلَا صَلْبَيْكُمْ فِي جُدُوعِ النَّخْلِ وَلَتَعْلَمُنَّ أَيُّنَا أَشَدُّ عَذَابًا وَأَبْقَى؛»

[۲۶] طه/سور ۲۰، آیه ۷۱.

فرعون گفت: پیش از آنکه به شما اجازه دهم به او ایمان آوردید؟! ... به یقین دستها و پاهایتان را بطور مخالف قطع می‌کنم؛ و شما را از تنه‌های نخل به دار می‌آویزم؛ و خواهید دانست مجازات کدام يك از ما شدیدتر و پادارتر است!»

۴. «قَالَ أَمْنٌ لَهُ قَبْلَ أَنْ أَنْتَنُكُمْ ... لَا قَطْعَ أَيْدِيكُمْ وَأَرْجُلِكُمْ مِنْ خِلَافٍ وَلَا صَلْبَيْكُمْ جَمْعِينَ؛»

[۲۷] شعراء/سور ۲۶، آیه ۴۹.

فرعون گفت: آیا پیش از این که به شما اجازه دهم به او ایمان آوردید؟! ... اما بزودی خواهید دانست! دستها و پاهای شما را بعکس یکدیگر دست راست با پای چپ یا به عکس قطع می‌کنم، و همه شما را به دار می‌آویزم!»

۵. «إِنَّ فِرْعَوْنَ عَلَا فِي الْأَرْضِ وَجَعَلَ أَهْلَهَا شِيَعًا يَسْتَضِعُّ طَائِفَةً مِنْهُمْ يُدَبِّرُ الْأُمُورَ وَيَتَّبِعِي نِسَاءَهُمْ إِنَّهُ كَانَ مِنَ الْمُفْسِدِينَ؛»

[۲۸] قصص/سور ۲۸، آیه ۴.

فرعون در زمین برتری جویی کرد، و اهل آن را به گروه‌های مختلفی تقسیم نمود؛ گروهی از آنها را به ضعف و ناتوانی می‌کشاند، پسرانشان را سر می‌برید و زنانشان را برای کنیزی و خدمت زنده نگه می‌داشت؛ او به یقین از تبهکاران بود.»

← خفقان

خودکامگی و سلطه‌گری فرعون، عامل خفقان در سرزمین مصر:

«فَمَا أَمَّنْ لِمُوسَى إِلَّا ذُرِّيَّةٌ مِنْ قَوْمِهِ عَلَى خَوْفٍ مِّنْ فِرْعَوْنَ وَمَلَأَتْهُمُ أَنْ يَفْتِنَهُمْ وَإِنَّ فِرْعَوْنَ لَعَالٍ فِي الْأَرْضِ وَإِنَّهُ لَمِنَ الْمُسْرِفِينَ؛»

[۲۹] یونس/سور ۱۰، آیه ۸۳.

در آغاز، هیچ کس به موسی ایمان نیاورد، مگر گروهی از فرزندان قوم او؛ آن هم با ترس از فرعون و اطرافیان، مبدا آنها را شکنجه کنند؛ زیرا فرعون، برتری جویی در زمین داشت؛ و از اسرافکاران بود.»

← مانع ایمان فراگیر

استبداد فرعون، مانع ایمان فراگیر مردم به موسی علیه‌السلام:

«فَمَا أَمَّنْ لِمُوسَى إِلَّا ذُرِّيَّةٌ مِنْ قَوْمِهِ عَلَى خَوْفٍ مِّنْ فِرْعَوْنَ وَمَلَأَتْهُمُ أَنْ يَفْتِنَهُمْ ...»

[۳۰] یونس/سور ۱۰، آیه ۸۳.

در آغاز، هیچ کس به موسی ایمان نیاورد، مگر گروهی از فرزندان قوم او؛ آن هم با ترس از فرعون و اطرافیان، مبدا آنها را شکنجه کنند...»

استبداد با حضرت موسی

برخورد مستبدانه فرعون و هواداران با موسی علیه‌السلام:

«إِلَى فِرْعَوْنَ وَهَامَانَ وَقَارُونَ فَقَالُوا سَاحِرٌ كَذَّابٌ • وَقَالَ فِرْعَوْنُ ذَرُونِي أَقْتُلْ مُوسَى وَلْيَدْعُ رَبَّهُ إِنِّي أَخَافُ أَنْ يُبَدِّلَ دِينَكُمْ أَوْ أَنْ يُظْهِرَ فِي الْأَرْضِ الْفُسَادَ • يَا قَوْمِ لَكُمْ الْمُلْكُ الْيَوْمَ ظَاهِرِينَ فِي الْأَرْضِ فَمَنْ يَبْصُرْنَا مِنْ بَنِي اللَّهِ إِنْ جَاءَنَا قَالَ فِرْعَوْنُ مَا أُرِيكُمْ إِلَّا مَا أَرَى وَمَا أَهْدِيكُمْ إِلَّا سَبِيلَ الرَّشَادِ؛»

[۳۱] غافر/سور ۴۰، آیه ۲۴.

[۳۲] غافر/سور ۴۰، آیه ۲۶.

[۳۳] غافر/سور ۴۰، آیه ۲۹.

به سوی فرعون و هامان و قارون؛ ولی آنها گفتند: او ساحری بسیار دروغگو است. و فرعون گفت: بگذارید موسی را بگشتم، و او پروردگارش را بخواند تا نجاتش دهد! زیرا من می‌ترسم که آیین شما را دگرگون سازد، و یا در این سرزمین فساد برپا کند! ای قوم من! امروز حکومت از آن شماست و در این سرزمین پیروزید؛ اگر عذاب خدا به سراغ ما آید، چه کسی ما را یاری خواهد کرد؟! فرعون گفت: من جز آنچه را مصلحت می‌بینم به شما اراده نمی‌دهم، و شما را جز به راه صحیح راهنمایی نمی‌کنم. دستور، همان قتل موسی است.»
از این که فرعون، فرمان قتل موسی علیه‌السلام و هواداران را می‌دهد و اعلام می‌کند که نظر من درباره آنان صائب و مقدم بر نظر آنان است، استفاده می‌شود که وی، شخصی خودکامه بوده است.

← مصلیق رفتار مستبدانه

بهانه‌جویی‌ها و رفتار تحقیرآمیز و مستبدانه فرعون، در برابر دعوت موسی علیه‌السلام:

«وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسَى بِآيَاتِنَا إِلَى فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِ فَقَالَ إِنِّي رَسُولُ رَبِّ الْعَالَمِينَ • وَنَادَى فِرْعَوْنُ فِي قَوْمِهِ قَالَ يَا قَوْمِ أَلَيْسَ لِي مُلْكُ مِصْرَ ... • أَمْ أَنَا خَيْرٌ مِنْ هَذَا الَّذِي هُوَ مَهِينٌ وَلَا يَكَادُ يُبِينُ • فَلَوْلَا أَلْفِي عَلَيْهِ سُورَةٌ مِنْ رَبِّي أَوْ جَاءَ مَعَهُ الْمَلَائِكَةُ مُقْتَرِنِينَ • فَاسْتَحَفَّتْ قَوْمَهُ فِطْرًا هُوَ إِتْمَنًا كَانُوا قَوْمًا فَاسِقِينَ؛»

[۳۴] زخرف/سور ۴۳، آیه ۴۶.

[۳۵] زخرف/سور ۴۳، آیت ۵۱ - ۵۴.

ما موسی را با آیات خود به سوی فرعون و اشراف او فرستادیم؛ موسی به آنها گفت: «من فرستاده پروردگار جهانیانم. فرعون در میان قوم خود ندا داد و گفت: ای قوم من! آیا حکومت مصر از آن من نیست، و این نهرها تحت فرمان من جریان ندارد؟! آیا نمی‌بینید؟! مگر نه این است که من از این کسی که از طبقه پایین است و نمی‌تواند واضح سخن بگوید بهترم؟! (اگر راست می‌گوید) چرا دستبندهای طلا به او داده نشده، یا این که چرا فرشتگان دوشادوش او نیامده‌اند (تا گفتار او را تایید کنند)؟! فرعون قوم خود را سبک شمرد (و فریب داد)، در نتیجه از او اطاعت کردند؛ به یقین آنان قومی فاسق بودند.»

انداختن موسی علیه‌السلام به دریا از سوی ملارش بر اثر ترس از استبداد فرعون:
«وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ أُمِّ مُوسَىٰ أَنْ أَرْضِعِيهِ فَإِذَا خَفَتْ عَلَيْهِ قَالِقِيهٖ فِي الْيَمِّ وَلَا تَخَافِي وَلَا تَحْزَنِي إِنَّا رَادُّوهُ إِلَيْكَ وَجَاعَلُوهُ مِنَ الْمُرْسَلِينَ»
[قصص/سور ۲۸، آیه ۷]

ما به مادر موسی الهام کردیم که او را شیر ده؛ و هنگامی که بر جان او ترسیدی، وی را در دریای نیل بیفکن؛ و نترس و غمگین مباش، که ما او را به تو باز می‌گردانیم، و او را از پیامبران قرار می‌دهیم.»
جمله «و اذا خفت عليه...» با توجه به فضای حاکم در آن زمن - که پسران بنی‌اسرائیل را می‌کشتند - می‌تواند گویای نکته یاد شده باشد.

پانویس

۱. [↑](#) اعراف/سور ۷، آیه ۱۲۳.
۲. [↑](#) اعراف/سور ۷، آیه ۱۲۴.
۳. [↑](#) اعراف/سور ۷، آیه ۱۲۶.
۴. [↑](#) اعراف/سور ۷، آیه ۱۲۷.
۵. [↑](#) طه/سور ۲۰، آیه ۴۳.
۶. [↑](#) طه/سور ۲۰، آیه ۴۵.
۷. [↑](#) طه/سور ۲۰، آیه ۷۱.
۸. [↑](#) طه/سور ۲۰، آیه ۷۲.
۹. [↑](#) شعر/سور ۲۶، آیه ۲۹.
۱۰. [↑](#) شعر/سور ۲۶، آیه ۴۹.
۱۱. [↑](#) قصص/سور ۲۸، آیه ۴.
۱۲. [↑](#) زخرف/سور ۴۳، آیه ۵۱.
۱۳. [↑](#) زخرف/سور ۴۳، آیه ۵۴.
۱۴. [↑](#) غافر/سور ۴۰، آیه ۲۳ - ۲۹.
۱۵. [↑](#) نازعت/سور ۷۹، آیه ۱۷.
۱۶. [↑](#) نازعت/سور ۷۹، آیه ۲۴.
۱۷. [↑](#) اعراف/سور ۷، آیه ۱۲۳.
۱۸. [↑](#) اعراف/سور ۷، آیه ۱۲۴.
۱۹. [↑](#) یونس/سور ۱۰، آیه ۸۳.
۲۰. [↑](#) طه/سور ۲۰، آیه ۷۱.
۲۱. [↑](#) شعر/سور ۲۶، آیه ۴۹.
۲۲. [↑](#) اعراف/سور ۷، آیه ۱۲۳.
۲۳. [↑](#) اعراف/سور ۷، آیه ۱۲۴.
۲۴. [↑](#) اعراف/سور ۷، آیه ۱۲۷.
۲۵. [↑](#) یونس/سور ۱۰، آیه ۸۳.
۲۶. [↑](#) طه/سور ۲۰، آیه ۷۱.
۲۷. [↑](#) شعر/سور ۲۶، آیه ۴۹.
۲۸. [↑](#) قصص/سور ۲۸، آیه ۴.
۲۹. [↑](#) یونس/سور ۱۰، آیه ۸۳.
۳۰. [↑](#) یونس/سور ۱۰، آیه ۸۳.
۳۱. [↑](#) غافر/سور ۴۰، آیه ۲۴.
۳۲. [↑](#) غافر/سور ۴۰، آیه ۲۶.
۳۳. [↑](#) غافر/سور ۴۰، آیه ۲۹.
۳۴. [↑](#) زخرف/سور ۴۳، آیه ۴۶.
۳۵. [↑](#) زخرف/سور ۴۳، آیه ۵۱ - ۵۴.
۳۶. [↑](#) قصص/سور ۲۸، آیه ۷.

منبع

مرکز فرهنگ و معارف قرآن، فرهنگ قرآن، ج ۳، ص ۱۰۳، برگرفته از مقاله «مصادیق استبدادگران (فرعون)».

